

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL III

"Gazeta" ieșe în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piațamare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl. pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un eșemplar 5 cr. v. n. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 54.

Brașov, Mercuri 8 (20) Martie

1889.

Brașov, 7 Martie v.

Înainte cu două săptămâni organul nostru a accentuat la locul acesta, că chiar și din punctul de vedere al legilor unguresci naționalitățile nemaghiare sunt îndreptățite a pretinde la rându lor aceleași concesii pentru limba lor maternă, ce le pretind și Ungurii relativ la examenul de oficer, a le pretinde nu numai față cu examenele de oficer în armata comună, ci și față cu examenele de oficer în armata honvedilor.

Spre susținerea acestei afirmări am citat legea de naționalitate din 1868 și în deosebi §ul 17 al ei.

În ședința de Sâmbătă a diei unguresci d-lu Ludovic Mocsary a argumentat totu în sensul acesta provocându-se la § 17 alii numitei legi spre a răspunde la întrebarea: ce se întâmplă cu tinerii, cari nu sunt versați nici în limba maghiară, nici în cea germană și au absolvat un gimnasiu cu limba de propunere română, slovacă, sârbescă ș. a.?

Mocsary crede, că nu numai echitatea, d-er chiar și legea din 1868 ar pretinde, ca să li se concedă acestor tineri a se folosi la examenul de oficer de limba de propunere a școlii ce au absolvat-o.

Mocsary, deși în ceea ce privește aspirațiunile maghiare nu rămâne îndărătul soților săi din stânga extremă, ba îi întrece încă, a rămas și de astădată consecvent luându în apărare legea de naționalitate, de care nici guvernul, nici opoziția nu mai vrea să scie nimic.

Stânga extremă, care l'a aplaudat frenetic până ce a ajuns la punctul de echitate față cu naționalitățile, a tăcut mai înainte

surprinsă, ăr partida guvernului a protestat făcându mare șgomot, și în cele din urmă au protestat cu toții.

Vorbirea de Sâmbătă a deputatului Mocsary, ce-o publicăm mai jos în estras, are și de astădată meritul de a fi constatată pentru istoria cum cugetă ađi „legislației“ unguresci asupra naționalităților și a drepturilor lor.

La vr'unu succesu orecare nu s'a gândit Mocsary. Acesta o dovedește și împrejurarea, că n'a tractat în mod de sine stătătoru cestiunea, ci numai în legătură c'unu amendamentu, pe care l'a combătut, și în fine în fața șgomotului și a protestărilor celorlalți a exclamat: fiă d-er acesta numai vederea mea personală!

Cuvintele aceste din urmă caracterizează de minune pozițiunea d-lui Mocsary față cu conaționalii săi din dietă.

Mocsary se s-ente datoru a accentua vederile sale neschimbate cu privire la politica de naționalitate, d-er e și elu prea multu Maghiar decăt ca să deștepte în ai săi bănuiala, că ar voi să zădărnicească lucrarea lor de maghiarisare. De aceea îi liniștesce dicându: fiă d-er acesta numai vederea mea proprie!

DIN AFARĂ

Reforma financiară în Serbia.

Noulu ministru s-erbesc de finanțe plănuesce echilibrarea finanțelor s-erbesci așa de d-erșpanate din pricina deficitelor mari și dese și din pricina datoriilor celor multe, încăt până la falimentu nu mai e multu. Bugetulu s-erbesc e de 46 milioane; 6-7 milioane sunt deficitulu administrării, 3 milioane deficitulu pentru ștergerea datoriilor. Ca mijlocu de îmbunătățire a finanțelor e reducerea bugetului militar, care e ađi de 14 milioane; trebuie redusu celu

puțin la 11 milioane. Serbia e statu micu, cu poporațiune nu pre numărósă. „In politica cea mare, dice ministrulu, puterea noastră militară nu va decide. Efectivulu prezentu e de 20,000 ómen pe hărșia, în realitate 15,000, și-lu vomu reduce celu puțin la 12,000. D-er pentru aceea n'are se ncteteze serviciulu militar obligatoru pentru toți. In timpu ce ómenii stau sub arme, să fiă pregătiți pentru momentul în care trebuie să apelăm la întreaga putere a poporului nostru.“ Se va reduce numărulu reprezentanților Serbiei în străinătate și numărulu funcționarilor administrativi. D-er de altă parte se voru ridica și veniturile, reformându-se toate dările directe și darea pe timbru, împărțindu-se darea corectă. Se voru în cassa cu energiă resanțele de dare, care se urcă la 10 milioane. Manipularea tutunului se va face în regiă proprie de stat și altele. Cheltuelile se voru reduce cu totul la 40 milioane și se voru urca veniturile, care se pot taxa cu 37 milioane. Se voru introduce apoi bănci țărănesci, cum există în Rusia.

Serbia și raporturile austro-ungare-ruse.

După corespondentulu diarului „Standard“ la Budapesta, s'au datu ordine să se așeze 20,000 de ómen spre granița s-erbescă. Diarele unguresci amenință Serbia cu o ocupațiune militară în casu când ea ar modifica relațiunile cu Austro-Ungaria. „Novoe Vremja“ declară, că Serbia, ca regat independentu, nu va pute fi obiectulu vr'unei violări de teritoriu, ori-care ar fi politica guvernului ei, și că póte să compeze pe simpatia și sprijinulu Rusiei, câtu timp Serbia nu va da ctu voința ei pretexte ca streinii să se amestece.

Din dieta ungurescă.

In ședința dela 18 Martie n., deputatul guvernamentalu Berzeviczy Albert impută opoziției extreme, că ea, care se află în aceeași tabără cu

urmașii lui Traianu Doda și care a făcutu opoziția acelu proiectu de lege propus de guvern cu scopu de a întări cultura națională maghiară, mai puțin ca ori caru alții ar trebui să acuse partida guvernului că germanizează. Aceste cuvinte au fost pronunțate la adresa lui Mocsary, care s'a și grăbitu a spune, că între ele și între Doda nu există solidaritate în ce privește programulu politic și situațiunea de partidă, prin urmare vorbele lui Berzeviczy țintesc numai a-lu înegri, și le consideră ca o vătămă. Alegătorii lui în Caransebeș n'au cerutu ca să-i represinte pe ei, ci interesele patriei în parlamentu.

Polemizându mai departe în contra vorbitorilor din sinulu maiorității, dice între altele: „Guvernulu își vindică în politica de naționalitate meritulu de a fi ridicat instruciunea poporului și de a fi lățit maghiarisarea în stratele de jos ale poporului. D-er atunci este óre corectă și prudentă de a voi să scótem limba maghiară din stratele mai de sus ale societății prin limba germană? Vorbindu apoi de § 25 și de amendamentulu lui Beöthy în privința examenului de oficer dice:

După amendamentulu lui Beöthy, examenulu de oficer este a se depune, după alegerea respectivului, séu în limba statului séu în limba germană. Eu în nici unu casu nu primescu o asemenea paritate a limbei germane cu limba maghiară (Aprobări în stânga extremă). De ce tocmai nemțese? Acesta nu s'a explicat, nu s'a motivat, nici în punctulu alt 3-lea alu moțiunii minorității, nici în amendamentulu lui Beöty Akos.

Causa acestei retăceri eu nu o pot vedé în alta, decăt, că e vorba de a se dobândi ușurări pentru aceia, cari póte nu sunt destulu de versați în limba maghiară séu croată. D-er mă rog de iertare, acesta nu corespunde scopului, decăt în adevér a fostu hotărítu punctulu de vedere alu echității, căci după ce sunt și de aceia, cari nici în limba maghiară, nici în limba germană nu sunt versați, ar resulta de

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

(2)

CARMEN.

— Novela. —

Credeam că sunt destulu de obositu, ca să pot dormi și pe unu astfelu de așternutu. D-er m'am înșelat, căci dup'o óră o m-ncărime próstă mă tređi. După-ce pricepui cauza, mă sculaiu gândind că mai bine va fi decăt voi pe trece nóptea sub bolta înstelată a cerului, decăt sub acestu neprietinosu coperișu.

Mergendu în virfulu degetelor până la usă, am pășit peste Don Jose, care durmea somnulu dreptilor, și amputut scăpa norocosu afară din casă fără de a-lu tređi. Lângă usă era o bancă lată; m'am întinsu de-alungulu ei. Era să-mi închid ochii a doua óră, când mi-se păr că vedu înaintea mea umbra unui om și-a unu calu trecendu fără de nici unu șgomotu. M'am ridicat și mi-se părea, că e Antonio. Mirându-mă că tocmai în césulu acesta ilu vedu aici, am pășit cătră el. Indată ce mă observă, se opri.

„Unde-i Don Jose?“ mă întrebă Antonio încetu.

„Dorme în cărciumă; nu se teme de ploșnițe. Unde îți duci calulu?“ — Atunci am observat, că Antonio, ca să nu facă șgomotu când eși din grajd, legă copitele calului în sdrențele unu straiu.

„Vorbesce încetu pentru Dumneđu!“ răspunse Antonio. „D-ta nu sci cine e omulu acela. Elu e Jose Navarro, celu mai renumit banditu din întreaga Andaluzia. Tótă ziua ț-am făcut semne, d-er n'ai vrutu se mă înțeleg.“

„Hoțu séu nu, ce-mi pasă mie“, am răspunșu, „pe noi nu ne va despoia și mă legu, că nici nu se gândesce la așa ceva.“

„Se póte; d-er acela, care ilu va preda poliției, capetă unu premiu de 200 galbeni. Departe de-unu milu de aici eu sci nisce pasnici lănceri și înainte de răsărirea sórelui pot să aduc vre-o doi voinici sdraveni. M'ășu fi suitu pe calulu lui, d-er așa e de viclenu, că numai pe Navarro ilu suferă.“

„Ba draculu să te iee“, strigaiu eu, „ce ț-a făcutu ție acestu om, de vréi să-lu vinđi? Ș'apoi scii tu sigur, că elu e renumitulu banditu?“

„Lucru firescu, că sci. Mai înainte

veni după mine în grajd și-mi dize: așa vedu, că mă cunosc; decăt vei spune acestui domnu cinstit, că cine-su eu, îți voi sfredeli creerii. Rămăi deci, rămăi d-ta cu acelu domnu. Până te va vedé pe d-ta aici, nu va bănui nimic.“

Povestindu înaintarăm așa, că tropotulu calului nu se auđia din cărciumă. Antonio deslegă apoi numai decăt sdrențele dela copitele calului și se gâtea să-lu încalece. Eu mă încercam să-lu rețin cu rugări și amenințări.

„Sunt s-erantocu stăpáne, și-apoi 200 galbeni d-er că nu e lucru de tóte d-ilele, mai ales atunci când e vorba să se scape țera de unu omu primejdios. D-er grijesce, stăpáne, că de se scólă Navarro și își ia pușca, e vai de d-ta. Eu nu pot să mă mai întorc, păzesce cum vei puté.“

Antonio se aruncă în șea, își împințea calulu și dispăr în întunerecu.

M'am supăratu rău pe vizitiulu meu și eram neliniștitu. După unu momentu de cugetare m'am hotărít să mă re-ntorc în cărciumă. Don Jose încă durmea. A trebuit să-lu scutur fórt tare ca să se trezesc. Nici-odată nu voi

uita privirea și mișcarea lui s-ebatică, cu care căuta după arma, pe care din prevedere am îndepărtat-o cățiva pași dela așternutul séu.

„Ertă-mă, că te-am tređit“, i-am d-erșu, „am a-ți face o întrebare cam ciudată.“

„Ț-ar plăcé óre să te pomenesci, că șosescu deodată vr'o 12 lănceri pe capulu d-tale?“

Jose sări în sus și spăriat mă întrebă:

„Cine ț-a spus-o d-tale asta?“

„E lucru indiferent de unde vine scirea numai să fi bine.“

„Vizitiulu d-tale m'a v-ndutu, d-er și eu îi voi purta Sâmbetele. Unde-i?“

„Nu sciu... D-er în grajd... d-er dela cineva am auđit.“

„Dela cine? Nu dela femeea b-etrână?....“

„Dela cineva pe care nu-lu cunosc... D-er să nu ne perdem vorba, ci să vedem este causă de a aștepta séu nu cătanele? Decăt este, nu-ți pierde vremea, decăt nu-i atunci poftindu-ținópte bună 'ți caru iertare, că ț-am turburat somnulu.“

„Ah! vizitiulu! vizitiulu! Am pre-

aici, ca să se concedă acelor, cari și-au terminat studiile în gimnaziu de altă limbă, ca să-și poată ajuta la examenul, folosindu-se de ori ce limbă ce se vorbește în patriă. (Mișcare).

Și acesta ar fi totodată în deplină consonanță cu legea de naționalitate dela 1868, (Sgomotul) care dăce, că limba statului este cea maghiară, maghiară este legislațiunea, limba guvernului, dăr concede tărâmă celorlalte limbi din patriă în jurisdicțiunii, în comune, în administrațiã și în justițiã. Esamenul de oficeru, luat așa cum e, nu se pôte privi ca un obiectu mai ponderos, decât a-cestea. După a mea părere așa ceva n'ar prea corăspunde cerințelor de echitate. Dăcă este de lipsă față cu stărilor de astăzi de a stabili în lege limba maghiară, atunci să se anunțe, că la esamenul de oficeru se va folosi de obște limba maghiară, respective limba croată, într'aceea însă se se concedă acelor, cari n'au umblat în școle cu limbă de propunere maghiară, ca să se folosescă de limba de propunere a acelor școle. (Sgomotul mare. Mișcare. Strigări din drepta: Limba română!)

Mi pare foarte rău, că acesta nu place on. mei condeputați. (O voce din drepta: Frumos punctu de vedere maghiar! Sgomotul). Dăr atâta să binevoiți a-mi concede, că acesta consună pe deplin cu legea dela 1868 și mai ales cu § 17 alu ei, pentru-că acestu § 17 nu numai că recunoșce, că potu esista și școle cu limbă de propunere deosebită, dăr o spune de-a dreptul, că problema statului unguresc în interesul culturii generale este de a și sprigini asemenea școle.

Intr'aceea fiă acesta numai vederea mea proprie. Dăr ori cum ar sta lucrul, întrebă, ce ar însemna, dăcă s'ar anunța, că esamenul se pôte face și unguresce și nemțesce

Dăce apoi, că acesta ar însemna, că se pune în lege limba germană într'unu rang cu limba maghiară, adăcă limba acelor factori (armată și guvernul comun), cari concură cu noi și pörtă mereu răboiu în contra independenței noastre de stat; acesta ar însemna a introduce calul troian în mijlocul nostru.

Mai departe dăce, că prin aceea, că contribuie la creșterea și întărirea armatei comune, Ungurii lucrăză numai pentru statul comun și pe sēma absolutismului.

Și acesta este cu atăt mai îngrijitor, cu cât în armata comună se susțin vechile idei și apucături neschimbate. Critică apoi pe aceia, cari au sfătuit pe monarchu, ca atunci, când a mulțămitu pentru simpatia dovedită la mórtea prințului Rudolf, să dea unu manifestu

deosebitu cătră popore și altul cătră armată. Declară între aprobările stăngei estreme, că dēnsul (Mocsary) nu se alătură la aceia, cari dăcă, că sunt gata a aduce ori ce jertfă pentru întărirea puterii armate a monarchiei. „Cu cât mai tare și mai mare va fi armata, cu atăt mai mare periculul formăză ea față cu independența și cu naționalitatea Ungariei. Numai prin înființarea armatei independente maghiare s'ar puté țera îngriji pe deplin de destoinicia de răboiu a monarchiei. Eu stau neștrămutat pe basa armatei maghiare independente“.

In fine declară, că nu primesce §. 25, nici amendamentele propuse la elu.

SCRILE PILEI.

Limba cehă în Viena. În vara anului trecut, preotul Fürst din cercul alu decelea permisesse să se țină în biserica de acolo o predică cehă. Consiliul comunalu adresă o plângere la ministeru și ceru să se facă cercetare contra preotului Fürst. Ministrul a rezolvat acum cestiunea recunoscēndu, că lipsește ori-ce basă legală unei interveniri în sensul cererii consiliului și chiar rămânerea mai departe a preotului în postulu său nu justifică admiterea, că prin aceea se pôte provoca o periclitare a ordinii publice.

Demonstrațiunii. În săptămāna trecută au fost judecați 33 de demonstrați unguri pentru scenele turburătoare petrecute deunăzi contra proiectului de lege militară. Verdictul a fost: 11 demonstrați achitați, 21 condamnați la câte 10 fl. amendă și 1 la 15 fl. numai pentru turburarea liniștei. Tribunalul a adus ca motiv, că demonstrațiunile politice sunt permise. Din pricina acesta sēra au cântat studenții cântece kossuthiste, au strigat „abzug Tisza, abzug § 25“ și au petrecut în birul lor obișnuit cu deputați din stānga estemă. De altă parte în Dobrișin a fost o demonstrați în contra legii și de necăzu demonstrați au spart ca de obicei ferestrelor caselor.

Producțiune literară-musicală. Corul bisericii Sf. Nicolae din locu aranjăză, sub conducerea D-lui prof. de musică N. Popovici, Duminec în 12 Martie 4 ore d. a. în sala mare a gimnaziului o producțiune musicală-literară în folosul fondului pentru ajutorarea studenților sēraci bolnavi. Programa se va publica în unul din numerii viitor. Atăt scopul nobil, cât și calitatea escelentă a corului ne îndemnă a recomanda cu plăcere această producțiune a tinerimei

noștre căldurosului sprijin alu publicului.

Unde sunt cei 20,000 fl. ai Primatului? Cu ocaziunea jubileului său ca preot, Primatul a dărut 20,000 fl. pentru institutul de orbi din Budapesta. „Budap. Hirlap“ spune, că secretarul Cardinalului a aflat acum, cumcă banii încă nu sunt dați la destinațiã. Se informă la primarul, dăr acesta nu știu să dea nici o lămurire; totu așa nu știu nimic nici alte foruri. Unde sunt așa dăr cei 20,000 fl., întrebă fōia unguresc?

Mobilele lui Trefort licitate. Proprietărea casei unde a locuit reșosatulu ministru unguresc Trefort spune, că mobilele lui Trefort s'au licitat în urma dispozițiunii comisariului rămasului, ér nu la cererea ei, deși din chiriã avea să primescă 819 fl. 76 cr. Și „patrioții“ au privit nepăsători la rușinea d'a se licita lucrurile lui Trefort!

Adv. Gerasim Candra din Câmpeni, acum asesoru consistorialu, a fost sters la propria sa cerere din lista camerei advocațiale din Clușiu.

Unu Evreu ortodox în audiență. De când Maies. Sa se află în B.-Pesta, i-s'au înaintat ca la 50 de cereri pentru grațiere, dintre cari până acum mai multă ca 30 s'au trimis ministeriului de justițiã, provădute cu propria iscalitură a Maiestății Sale. Interesantă a fost mai virtosă cererea pentru agrățiere a unui Evreu ortodox din provinciã, cu numele K. Samuel. Evreul fusese adăcă condamnat pentru bătăia la 8 zile închisore și voi să ceră agrățiere dela această pedepsă. Spre scopul acesta elu își ceru audiență la Maiestatea Sa. Când intră în odaia de primire, făcu o închinăciune servilă și apoi întrebă pe Maiestatea Sa în limba germano-jidană, dăcă „pôte ore să vorbescă unu Evreu ortodox cu Maiestatea Sa“? Când Maiestatea Sa 'i răspunse, că da, Evreul mai făcu o închinăciune și apoi încep să vorbescă astfel: „Maiestatea Vōstră! Evreii ortodoxi au obiceiul, că înainte de a implora ceva, făcu rugăciune, pentru ca implorațiunea lor să fiă ascultată. Iertat imi este și mie să mă rog aici înaintea Maiestății Tale“? Maiestatea Sa n'a fost contra acestei cereri și de aceea jupānul K. Samuel s'a dus până la ușă și acolo, cu pălăria pe cap, rosti o scurtă rugăciune, după care predete Maiestății Sale cererea, spunēndu totodată și verbalu cuprinsul aceleia. Maiestatea Sa îlu grația.

Generalul Catorgi, unchiul regelui Milanu, a renunțat la tōte gradele, demnitățile și pretențiunile sale militare în Serbia, fiindcă nu e învoit cu noua schimbare a lucrurilor.

Din cauza preotului. Unu număr de 186 credinciosi reformați din comuna Polgard în Țera unguresc s'au făcut unitari în urma neînțelegerilor ivite între popor și preot. Intre altele i-se impută preotului purtare provocătoare, neglijență în afaceri oficiose, împedcarea esecutării unui concludu privitor la modalitățile reparaturii bisericii și refuzarea de ași da sēmă de socotel. Preotul a fost destituit.

Sēlbătēcia unui gendarmu unguresc. Sergentulu maioru de gendarmu Steinschneider în Sillein, comit. Trencin, dăcēndu-se în Velca (N.) Bittse pălmul pe cărașu și apoi îl tăia așa de rău cu sabia, încăt nenorocitul cărașu mur după câteva minute. Și acestu act de sēlbătēcia l'a comis gendarmulu numai fiindcă i-a dăș cărașul, că să nu se grăbescă a se întorce acasă, că și așa a întârziat de trenu, și fiindcă după ce a fost pălmuit, l'a întreat că de ce-lă bate. Așa istorisește „Pesti Hirlap“.

Omorit. În Teregyhaza, din comit. Timiș, economulu Neculae Botta a fost omorit de iubitu nevestii sale, Peter Izsak, cu o secure. Acesta se ascunsesse, se nțelege cu voia ticăloșei femei, sub patul nenorocitului Botta și când acesta se culcă, fū omorit. Atăt uci-gașul, cât și pēcătoșă de femeia sunt arestați.

Unu cuvēntu seriosu cătră preoțimea Archiepiscopiei gr.-c. de Alba-Iulia și Păgărași. În urma circularului Escelenței Sale bunului nostru Archiepiscop și Metropolitanu, de d-to 1 Ianuarie a. c. Nr. 721 se voru conchiama sinode protopopesca pentru a se consulta și declara preoțimea archiepiscopiană cu privire la una din cele mai ardetore cestiuni, cu privire la înființarea și augmentarea unui fond de pensiu pentru preoții ajunși la neputință. Cestiunea acesta, de cea mai mare importanță pentru clerulu archiepiscopian, merită să fie discutată. Avem — ce e drept — unu fond pentru preoții invalidi, pentru veduțele preotese și orfanii de preoți, care este întemeiat de mai multe decenii și se urcă până la frumoșă sumă de peste 98 mii florini, dăr durere acestu fond este cu multu pre micu pentru lipsele și miseria, ce este chiamat a o ușura, pentru lacrimile, ce are să le ștergă. Ar puté să fiă și mai mare acelu fond —

supus îndetă despre elu... dăr ilu voi însemna bine pe răvaș. Dumneșeu cu d-ta, d-le. Plătesce servițiul ce ți-lu dătorescu. Nu sunt așa de primejdios precum pôte gândesci, — nu. Este în mine încă ceva ce e vrednic de compătimiterea omului cinstit. Dumneșeu te binecuvinte, d-le. Imi pare rău, că nu-ți potu rēspalți.“

„Mai întēiu promite-mi Don Jose, că nu vei bănu pe nimeni, că nu te gândesci la răsbunare. Aici îți presentu câteva țigări pentru drumu, cale bună“ — și i-am întinsu mâna.

Fără de nici o vorbă imi strinse mâna, își apucă traista și pușca și după ce exprimă câteva cuvinte în provincialism necunoscut, se întorse cătră bētrāna, 'i făcu din cap și eșind ca fulgerulu merse la grajd. Peste câteva minute am audit unu galopu grōznicu.

Eu mă întinseu erāși pe bancă, dăr au puteam să adormu.

Gāndeam că ore bine am făcutu, că am scăpat de spēndurătoare pe unu hoțu său pe unu uci-gaș, fiindcă de, am mncat împreună șuncă și cocoși? Ore n'am vëndut eu pe vizitiulu meu, ce apēra legea și nu l'am espus răsbunării

unui făcătoru de rele?... Sunt responsabil, imi diceam, de ori-ce pēcatu făptuit de banditul... În poziția mea grea nu puteam să mă apēru de muștrările consciinței.

Dăr nu peste multu sosi și Antonio cu o duzină de lānceri. Am eșit înaintea lor și i-am înșințat, că Navarro a fugit ca de două cēsuri. Bētrāna femeia rēspunse la întrebările lor că a cunoscutu pe Navarro, dăr ea trāindu singură nu putea să-și primejduescă viața descoperindu-l. Mai adause, că Navarro, dăcă venea la ea, totdeuna se depărta după mieșul nopții. Antonio în momentele acestea era plin de ură față cu mine, bănuind că numai eu i-am smulsu din mâna cei două sute de galbin. Cu tōte acestea ne-am despărțit în Cordova ca prietini buni.

II.

Petrecui câteva zile în Cordova. Mă făcură atentu la unu manuscris din biblioteca dominicanilor în care voi găsi deslușiri însemnate cu privire la Munda vechiă. Dominicanii mă primiră bucuros și după ce petrecui ziua întregă în mânăstirea lor, sēra am eșit să facu

plimbare prin oraș. În Cordova pe la apus de sōre se îndatinăză să umble mult trāndavi pe țermul drept alu riului Guadalquivir. O mulțime de femei se adună în apropierea riului. Nu este bărbat care ar cuteza să se mestece între ele. Indată ce trece sunetul celu din urmă alu clopotulu de sēră, femeile se desbracă și intră în apă. Sē auși apoi strigate, chiote și risete bizare. De-asupra țermurilor bărbații pāndescu pe scaldătoare, își inhōlbă ochii, dăr nu prea vedu multe. Intr'aceea figurile albe ce se deslușesc din azurul întunecat alu riului, aduc în ferbere spiritele poetice, cari în fantasia lor își intipuescă că vedu pe Diana și pe nimfe scaldāndu-se. Se vorbește că odată nisce blāstāmași s'au înțelesu să tragă clopotulu mai nainte cu douăzeci de minute de vremea hotărītă. Uneori era încă ziua, când nimfele Guadalquivirului încēdēndu-se în așa numitul angelus își gāteau în liniștea cunoscinții toaletele pentru scaldat.

Intr'o sēră, pe vremea când nu se vedea nimic răqimat de straja țermului, fumam o țigaretă. Deodată vedu că o femeia se suie pe treptele ce duceau până

la suprafața apei. Ea se aședă lângă mine. În pērul ei era acățat unu mare buchet de jazminu, a căru mirosu era foarte plăcut mai alesu sēra. Ea era îmbrăcată simplu, ba potu dăce sērăciosu, într'unu vēmētū negru. Ședēnd lângă mine își lāsă vëlul, ce-i acoperea capulu, pe umērul meu și la lumina steleru vedeam, că este de statură mică, tēnēră, frumoșă și că are ochi mari. Numai decât imi arunca țigara. Ea pricepu eticheta francesă și se grăbi să mă liniștescă dăcēndu-mi, că-i place prea multu mirosul tabacului, ba că ea însăși fumăză când capēta tabacu mai mōle. Din norocire tocmai aveam în tabacheră astfelu de țigări și m'am grăbitu s'o imbiu. Ea primi cu mulțămītă una, o aprinse și amēndoi fumāndu încēpurām o conversațiã plăcută, așa că era pe aci să rămānem singuri pe țerm. Am gāndit apoi, că nu voi comite nici o indiscrețiune, dăcă voi pōti-o la o înghețată. După o împotrivre sficiōșă primi ofertulu întrebāndu-mă, ce oră este. Mi-am scos cēsornicul; ea se părea că se miră vedēndu-lu.

(Va urma).

după conștiințiozitatea cu care se administrează, — dăr se o spunem fără șovăire, vina o pörtă însași preoțimea, pentru care este întemeiată acelă fondă. Dacă preoțimea ar fi fostă cuprinsă de mai multă însuflețire față cu propriul său interesă, fondulă din cestiune ar pută se numere astădă nu decă, ci sute de mii. Când s'a cerută mai pe urmă vultă preoțimei archidieceșane cu privire la acestă fondă, decă mai este adecă aplicată a contribui din parte-și la augmentarea fondulă, spre rușinea clerului s'au aflată în unele părți și astfel de preoți, cari s'au dechiarată contra contribuirei și mai departe la sporirea lui, deși tacsă anuală este statorită numai cu 1 fl. și după tôte aceste se află încă omenă chiar în tagma preoțescă, cari nu se sfiescă a face imputări prin foi publice autorității năștre bisericești, că vedușele preotese capetă pensiuă numai de câte 20 fl. pe ană! Cu câtă chină și vai se încassază și de presinte cotașiaunea bagatelă de 1 fl., — lasă se o spună domniă protopopă tractat. Ei bine, sic non itur ad astra! Sciu preoți cu stări materiale favorabile, cari așteptă provocări întreite, până ce și solvescă acelă bagatelă.

Să recunoscemă, că peste totă e séracă preoțimea năștră și cu multă trudă își câștigă pânea de tôte zilele, ér statulă, deși pretinde servicii însemnate din partea ei, totuși nu o recompensază așa dicendă cu nimic, din contră și din a jutvrulă afară din cale neînsemnată subtrage de presinte anumite procente, va se dică, ceți dă cu o mână, își ia cu cealaltă; suntă adevărate tôte acestea, dér pentru aceea totuși nu se pôte scusa indolența și nepăsarea unor preoți față cu interesele sale cele mai vitele, avându-se în vedere și jertfa neînsemnată, ce se cere din parte-le pentru binele propriu. Crede preoțimea, că decă va declama în continuu pe clasiculă „fere possumus, sed juvare non“, între criticele împrejurări de adă își va crea o sörte mai suportabilă, decâtă atunci, când cu toții vomă pune umără la umără, se ne ajutămă noi pe noi, decă nu ne ajută statulă?! Să nu fie!

Dér se revină la obiectă. E vorba se se înființeze ună fondă separată pentru pensionarea preoților ajunși la neputință. Bunulă nostru Archiepăștoră, a cărui inimă nobilă palpiteză numai și numai pentru binele clerului și poporului său, a pusă piatra fundamentală prin generoșă donațiune de 5000 fl.; are acum clerulă archidieceșană de cugetă se clădescă pe aceea piatră? Decă da, — atunci la o parte cu vechiulă indiferentismă, trebuie desbrăcată nedemnulă vestimentă ală indolenței în propriulă nostru interesă binepricepută, ca se nu ne condamnă urmașii năștri! Să arătămă, cumcă scimă apreția părinteșcă și nobila intențiune a Escelenței Sale generoșului nostru archiepăștoră și decă e vorba de ună scopă atâtă de umanitară, se ne strîngemă șirurile, se punemă umără la umără și cu puteri unite se clădimă pe piatra pusă nouă la dispozițiune cu atâtă marinositate! Ce nu se pôte face cu puteri unite?! Să ne aducemă aminte, că aceea, ce contribuimă pentru augmentarea acestui fondă, suntă „bană albi pentru zile negre“, motivă câtă numai se pôte de ponderoșă pentru cei ce voiescă a-lă apreția. Decă suntemă avisași numai la puterile năștre, noi se ne ajutămă, arătândă, că vrednică suntemă de o sörte mai bună, căci cine nu se îngrijesce de sine, nu este vrednică nică de îngrijirea altora. Ne-au întrecută deja învățătorii, cari stau sub direcțiunea năștră, a clerului, și cari — se mă ierte frații preoți — suntă totuși în stare mai precară decâtă preoții, și cu tôte acestea contribuiescă pentru fondulă regnicolară de pensiuă din prea modestele loră salare câte 5—6 fl. la ană și mai multă, în proporțiune cu acele, numai ca se fie câtă de câtă asigurăți la timpă de nevoi și neputință. Nu este de a-

junsă, ca se ne obligămă pe hărțiă în sinodele protopopescă, că vomă contribui atâtă și atâtă și apoi se așteptămă, ca se încassese protopopulă cotașiaunea respectivă prin execuțiune, ci la atare scopă nobilă și importantă se recere zelă și însuflețire generală și însuflețirea apoi se nu fiă numai focă de paiă, ci aceea se rămână, căci ce facemă, numai pentru noi facemă. Celă ce are urechi de audită, se audă!

— nt —

Congregațiunea comitatului Huniádorei.

Deva, 8 Martie a. c.

Pe ziua de 7 Martie a. c. a fostă fixată ținerea unei ședințe extracordinare a congregațiunii comitatului nostru. Ea s'a și ținută, fiindă unele obiecte în meritulă cărora trebuia se se hotărască câtă mai curendă. Despre decursul acestei ședințe nu credă se fiă fără interesă a Vă raporta pe scurtă. Mă voiu opri însă numai la două puncte din programulă ședinței, cele mai interesante și asupra cărora s'a iscată o viuă discuțiune, anume, în cestia construirei unui podă peste Mureșul pe la Șoimușă, și în cestia țidirei palatului comitatensă, a cărui plană e deja gata și se așteptă numai săvârșirea împrumutului și apucarea de lucru.

Protonotarulă *Hollaki Arthur* ceteșce proiectulă privitoră la construirea podului peste Mureșul, din oarele ese la ivelă, că lucrarea va fi împreunată cu o cheltuielă de 90,000 fl. și că o parte din această cheltuielă va fi acoperită prin ună ajutoră dela stată, rămânendă ca comitatulă să îngrijesă de vre-o 69,000 florină.

Baronulă *Bornemisa Teodoră* ia celă dintăiu cuvântulă în această cestiune, și atrage luarea aminte a congregațiunii asupra mai multoră împrejurări de mare greutate. Spune adecă, că după socotelile d-sale, nu se pôte ca acestă podă se coste numai 90,000 fl., ci că va fi împreunată cu o cheltuielă de celă puțină 128—130,000 fl.

„Comitatulă nu are la îndemână bană gata — dice elă — pentru a se pută apuca de lucru, va trebui dér se facă ună împrumută. La solvirea acestui împrumută se contează pe venitulă celă va aduce podulă, — dér domniă cari au făcută planulă construirei și acum vină cu cererea ca se li-se dea imputernicire pentru săvârșirea împrumutului, perdă din vedere o grea împrejurare: Cine, anume, va sta bună că podulă acela va aduce atâtă venită, câtă din elă se se pôtă amortisa pe încetulă capitalulă și cametele lui? și cine va sta bună, că călătorii, în vederea taxei de trecere, care la începută va trebui se fiă cam mărișoră, nu se voră abate pe la alte trecători, fie și mai îndepărtate, dér mai lesnicioșe? De unde se va plăti în acestă casă datoria și de unde se va pută pune și la o parte pentru acoperirea speseloră eventualeloră reparațiuni?

„Dér mai presusă de tôte, cine va sta bună că podulă, fiă din pricina construcțiunei lui, fie din pricina locului pe care se va țidi, nu va fi stricată de apa Mureșului, care mai în tótă primăveră vine atâtă de turbată? Ce va face comitatulă la o așa întâmplare?

„Și-apoi scimă bine cu toții — continuă *bar. Bornemisa* — că în comitatulă nostru s'au mai țidită multe poduri peste ape, cari ne-au adusă atâtă și atâtă daune! Cine nu și aduce aminte, că podulă dela Simeria (Piski) făcută pentru drumulă de feră, abia a fostă terminată și a și fostă dusă de apă! Podulă dela Brănișca a trasă după sine o pagubă pe contulă comitatului de vre-o 60—80,000 florină! Și tôte acestea numai acum, nu de multă.

„Nu va fi dér mai consultă, se nu mai țidimă la poduri peste ape ca Mureșulă, punendă-se în risică sume atâtă de mari prin construirea loră? Și afară

de aceea, plățirea împrumutului se întemeiează numai și numai pe speranțe, ce potă se ne înșele, și nică-decum pe ceva reală.

În urmarea acestora propune: ca planulă construirei podului se se retrimită ministrului lucrărilor publice și se nu se țidescă, séu în casulă celă mai réu, se se aducă ună proiectă basată pe mai multă realitate!

Din parte-i respinge proiectulă și e în contra țidirii podului.

Alișpan-ulă *Barcsay Kalman* combată cu multă vehemență vederile baronului Bornemisa, spunendă că proiectulă nu este întemeiată pe speranțe, ce potă se și înșele, ci pe calculății sigure, din cari rezultă hotărătă, că venitele voră fi de ajunsă pentru ca se se pôtă regulată plăți ratele împrumutului, și în 10 ană podulă se va răscumpăra pe sine, ér de aci încolo comitatulă va avă după acest podă ună venită curată de mai multe mii.

Cumcă podulă va fi trainică și va pută resista contra furiei apei, în credința acesta se basază pe calculății ingineriloră specialiști, cari de multă vreme se ocupă cu întrebarea acesta și facă studii și calculății serioșe.

„Cătă despre podulă dela Simeria — continuă alișpan-ulă — cu durere luămă toți spre cunoștință, că a fostă dusă de apă, dér celă puțină avemă ună obiectă de studiu pentru lucrările de acum și de mai târziu!

Totă pentru proiectă mai vorbesce și inginerulă dela arhitectură, după carele ne mai fiindă însinuată vorbitoră, ia cuvântulă de nou baronulă *Bornemisa*, susținendă încă odată cele țise de d-sa, și continuandă:

„D-lă alișpană ne spune, că în faptulă că podulă dela Simeria a fostă dusă de apă, avemă celă puțină ună exemplu de studiu pentru lucrarea de acum; — apoi d-le alișpană, decă așa trebuie să vorbimă, mie mi-se pare, că réu ne vom căi odată, când vom vedă câtă de scump plătimă învățaturile, decă nu scimă lua pildă dela alții (înteruperă)“. Rógă congregațiunea se nu voteze proiectulă.

Discuția în această afacere se încheie cu vorbirea fișpanului *Pogany György*, totă pentru proiectă, — punendă-se apoi de acesta trei întrebări, că adecă voesce congregațiunea țidirea podului? dă ea autorisare comitetului permanentă ca se facă împrumutulă? și că voesce se se plătescă datoria în restimpă de 10 ană? — la cari răspundendă-se totă în modă afirmativă, proiectulă e primită și discuția se sfirșesce definitivă.

(Va urma.)

Din camerele române.

Senatulă. Ședința dela 25 Februarie.

D-lă *Fleva* adresază următorea întepelare: Am onore a adresa cabinetului și prin urmăre d-lui președinte ală consiliului următorea întepelare:

„Avendă în vedere, că regatulă României este ună stată liberă și întemeiată p'o constituțiune;

„Avendă în vedere că, această constituțiune consacără anume prin art. 5 dreptulă cetățeniloră d'ași manifesta liberă ideile loră prin presă și prin întruniri;

„Că prin art. 13 și 15 persóna și domiciliulă cetățenului se declară inviolabile afară de casurile și formele prescrișe de lege;

„Considerandă, că pentru garantarea acestoră drepturi se stabileșce prin art. 14 că nimenă nu pôte fi sustrasă fără voia sa dela judecătoria ce-i dă legea; prin art. 24 nică o lege excepțională nu se pôte stabili în materie de presă, nică ună țiară nu pôte fi suprimată séu suspendată și nică o măsură preventivă nu va pută fi laută pentru vinderea séu distribuirea oră cărei publicațiunii; prin art. 26, că Româniă au dreptulă a se aduna pacinică și fără arme, fără trebuință de autorisațiune prealabilă. Prin art. 100 că juriulă este scatornicit în tôte materiile criminale și pentru delictelă politice și de presă;

„Considerandă asemenea, că totă prin constituțiune recunoscendă-se formală că tôte puterile Statului emană dela națiune, se determină în același timpă caracterulă și atribuțiile acestoră puteri și modulă funcționarii loră;

Că prin cap. II, care tratază despre puterea executivă, se arată care suntă acuma puterile regelui, ér în art. 96 se dice textuală: regele nu are alte puteri decâtă acelea date lui prin constituțiă. Că pentru a se da în fine o sancțiune și mai mare pentru respectarea libertăților publice și pentru a le apăra contra oră cărui atentată posibilă, art. 127 din Constituțiie dice, că ea nu pôte fi suspendată nică în totală, nică în parte;

Considerandă, că pentru a asigura mersulă regulată și liberă ală instituțiuniloră, art. 92 prescrie, că persóna capului Statului este neviolabilă și că singură ministrii suntă responsabili;

În față acestoră prescripțiuni formale din pactulă fundamentală pe care suntă de o potrivă aședate și drepturile cetățenescă și dinasta:

Interpeleză și întrebă: Cum a cutesată guvernulă se autorize pe d. ministru de resbelă a presenta M. S. spre subsemnare mesagiulă pentru modificarea codului de justițiă militară, modificare, prin care se acórdă puterii executivă dreptulă de a proclama starea de asediu în timpă de pace:

Adecă a confisca tôte drepturile și libertățile năștre publice.

Cum a cutesată guvernulă se cără Corpuriloră legiuitoare pe calea unei legi ordinare și în modă pezișă reinvierea legi pentru starea de asediu, dela 1864, a cărei dispozițiuni suntă incompatibile cu constituțiia țerei.

TELEGRAMELE „GAZ TRANS.

(Serviciulă biuroulă de coresp. din Pesta)

Viena, 19 Martie. La alegerile consiliului comunală de eră a obținută mari succese partida anti-semiților.

Berlină, 19 Martie. Primulă numără ală fôiei „Arbeitsmarkt“ a fostă confiscată, precum se dice fiindă că e o continuare a fôiei suprimate „Volkszeitung“. — Preotulă Wille a îmănată ună voluminosă actă de acusare în contra lui Stöcker la consiliulă superioră bisericescă.

Belgradă, 19 Martie. Milană a primită corpulă diplomatică în audiență de plecare, apoi a plecată séra și sosese dimineță la 9¹/₂ ore.

Cairo, 19 Martie. Wissman a plecată la Suez, unde s'a imbarcată cu 1300 de voluntari.

Parisă, 19 Martie. În comunicațiunea pe bulevardă a domniță mare panică, fiindcă s'a anunțată din Londra o ne mai audită cădere a prețului aramei.

Cursulă la bursa de Viena

din 18 Martie st. n. 1889.

Renta de aură 4%	101.45
Renta de hărțiă 5%	94.25
Împrumutulă căiloră ferate ungare	146.—
Amortisarea datoriei căiloră ferate de ostă ungare (1-ma emisiune)	99.60
Amortisarea datoriei căiloră ferate de ostă ungare (2-a emisiune)	120.—
Amortisarea datoriei căiloră ferate de ostă ungare (3-a emisiune)	114.50
Bonuri rurale ungare	104.90
Bonuri cu clasa de sortare	104.90
Bonuri rurale Banată-Timișă	104.90
Bonuri cu cl. de sortare	104.90
Bonuri rurale transilvane	104.90
Bonuri croato-slavone	104.50
Despăgubirea pentru dișma de vină ungurescă	99.85
Împrumutulă cu premiulă ungurescă	142.50
Losuri din 1860	141.75
Acțiunile băncei austro-ungare	895.—
Acțiunile băncei de credită ungar.	309.50
Acțiunile băncei de credită austr.	302.75
Galbeni împărătesci	5.70
Napoleon-d'or	9.62 ¹ / ₂
Mărcă 100 imp. germane	59.20
Londra 10 Livres sterlinge	121.95

Editoră și Redactoră responsabilă:
Dr. Aurel Mureșianu.

